

Ellenfényben

Leánycsecsemők elpusztítása

– címmel írt Tony Clifton egy nagy visszhangot keltő cikket a Newsweek 1995. augusztus 28-i számában.

A cikk részletesen elemzi az ázsiai országok többségére jellemző sajátos születésszabályozás kialakulását. A fiúgyermekhez való ragaszkodás tradíciója és a törvény által beiktatott gyermekvállalási limit együttes hatásaként a társadalmi reprodukció minimumát sem garantáló mértékűvé vált a leánygyermek-vállalás a térségben. A szegényebb településeken, közösségekben társadalmilag elfogadott technikák alakultak ki az újszülött leánycsecsemők meggyilkolására. A tehetősebb réteghez tartozók a fejlett technika segítségével időben képesek azonosítani a születendő gyermek nemét, hogy a leánycsecsemő megszületését időben abortusszal előzhessék meg.

A szerző szerint ennek következményében meglehetősen eltorzul a nemek közötti arány a jövő század elejére.

A megszületett leánycsecsemők sorsáról így ír: „Amikor az indiai Bihar állambeli kis faluban gyermek születik, s mikor a helyi szülőnő látja, hogy a csecsemő leány, határozott mozdulattal megragadja az újszülött derekát, felsőtestét megtekeri, ezzel elroppantja gerincét, ami elválk felsőtestétől.”

A Hongkong határához közeli kínai árvaházban az otthagytott újszülött névtelen leánycsecsemőket egyszerűen elhelyezik egy sötét hátsó szobában, s hagyják éhen halni.

Egy Szöulban élő középosztálybeli nő, amint kézhez kapja az ultrahanggal készült terhességi teszt eredményét, azonnali abortusz mellett dönt, amint kiderül, hogy leánya lenne. Ezek az említésre sem méltó „apró” halálok jónéhány ázsiai országban közhelynek számítanak.

A sors kegyetlen fintoraként, az alatt az idő alatt, míg például a felnőtt nők a szeptember 4-én kezdődő ENSZ Konferencián Pekingben harcoltak a munkához való, valamint otthoni jogaikért, Ázsiában fogant milliányi nő még csak azt sem élheti meg, hogy kikerülhessen az anyaméhből, vagy a bölcsőből.

Ázsia két legnagyobb országában (Kína és India) mára nagymértékben asszimetrikus a férfi és a női népesség aránya, de a kisebb országokban, mint Dél-Korea, Tajvan, Pakisztán is ugyanaz a trend érvényesül. A nemek közötti aránytalanság még Ázsia növekvő termelékenységű, iparosodott országaiban csökken.

Egyes szakértők szerint, még ha ezek a gyermekgyilkosságok meg is szűnnek, akkor is lesz nem kevés szociális, gazdasági, demográfiai következménye a felborult aránynak: felélénkülhet a feleségrablás és -vásárlás, valamint a feleséget kereső férfiak tömeges migrációja.

Annak, hogy Ázsia miért bánik ilyen rosszul a női nemmel, igen összetett oka van. Az egyik például Konfucius tanítására vezethető vissza, aki már 2500 évvel ezelőtt deklarálta a fiúgyermek fontosságát. Ehhez társul a szegénység, a családtervezési jog, valamint a hozományadási hagyomány kényszere.

A világszerte jellemző természetes születési arány szerint 100 újszülött fiúcsecsemőre 95 leánycsecsemő jut, s itt a férfi nem dominanciáját a rájuk jellemző magasabb természetes

halálozási arány kompenzálja. Ezzel szemben Kínában mindössze 85 leány jut 100 fiúra, Indiában és Pakisztánban ugyanezen arány 93:100, Dél-Koreában 86:100.

A probléma a legnagyobb méretekben Kínában jelentkezik, miután ott él a világ legnagyobb számú népessége. Az 1973. évi családtervezést befolyásoló jogalkotás is nagymértékben hozzájárul az aránytalanság állandósításához, ugyanis egy gyermekre limitálja a városi családok gyerekszámát és kettőre a vidéken élő családokét. Nyilvánvalóan a családok inkább a fiúgyermeket tartják meg, aki továbbviszi a családi nevet, tud dolgozni a család földjén, amit aztán megörököl – ami által a vagyont a családban marad –, majd eltartja, s gondoskodik szüleitől, amikor azok megöregednek. A lányok viszont – jóllehet hoznak valamennyi vagyont – az új férjet és családját gazdagítják, s természetesen annak szüleitől fognak gondoskodni öregségükre. Ezért a szülők mindent megtesznek azért, hogy első és gyakran egyetlen gyermekük fiú legyen.

Az abortusz és az ultrahang elterjedése előtt (az abortuszok 97%-a leányembriót érint) a gyermekgyilkosság széles társadalmi értelemben elfogadott volt, s ha ugyan csökkenő mértékben is, de vidéken máig gyakorlat a leánycsecsemők vízbe fojtása, vagy halálra éheztetése, illetve olymértékű elhanyagolása, mely következtében az első betegség a halálukat okozza (a leánycsecsemők halálozási rátája 15%-kal magasabb, mint a fiúké).

A legtöbb esetben az árvaházak előtt otthagytott csecsemők melegen be vannak bugyolálva, s többnyire fel van tüntetve egy cédulán nevük, s pontos születési adataik, ami fontos a tradicionális asztrológia és a házasságközvetítők számára. Az így otthagytott gyermekek között csak néhány fiúgyermek akad, azok is mentálisan vagy fizikailag fogyatékosak.

Az is, elő szokott fordulni, hogy ezeken a cédulákon a szülők a törvényt okolják, amiért meg kellett válniuk gyermeküktől.

A „nőhiány” társadalmi következményeként megjelent az egyre növekvő gyakoriságú menyasszony-rablás is. A szegény észak-vietnámi kínaiaktól például gyakran „szállítanak” lányokat. Az ismertté vált illegális házasságok száma 1991 óta már néhány ezerre tehető.

Egy szerencsés oldala azért van a kínai csecsemők árvaházakba való áramlásának: jó néhány gyermektelen amerikai párt tett már boldoggá, ugyanis az örökbefogadó szülők egyre nagyobb száma megy Kínába az Egyesült Államokból. Az örökbefogadási eljárás meglehetősen egyszerű.

Az örökbefogadható csecsemők vagy árvaháziak, vagy egyértelműen elhagyottnak kell lenniük. Ezzel a rendelkezéssel kívánják elejét venni a gyermekkereskedelemnek, ugyanis minden örökbefogadott gyerek után 3000 dollárt kell fizetnie az örökbefogadó családnak (akiknek választási joga már nincs, esetleg visszautasíthatja a kapott babát).

Indiában a lányok élete, ha lehet, még keményebb. Itt ugyanis ugyanazon okok miatt preferálják inkább a fiúkat, mint Kínában, de az India-szerte erős tradícióként élő hozományadási kényszer tovább gyengíti a leánygyermek-vállalási motivációt. Annak ellenére, hogy a hozományadás illegális, ugyanis 1947-ben a függetlenség kikiáltásakor törvény által eltörölték, mára sokkal inkább része az Indiában élők életének, mint valaha. Ezt a törvényt az emberek egyszerűen nem veszik tudomásul, s még a legszegényebb családoknak is kell hozományt adniuk, mely kikerülésére egyedül a csecsemőgyilkosság kínálkozik.

Biharban elroppantják az újszülött gerincét; a Rajasthani sivatagban élve temetik a homokba őket, s Madhya Pradesban például dohánylevéllel mérgezik meg a nem kívánt csecsemőket.

A városokban élő középosztálybeli nők megtehetik, hogy még a születés előtt az egyre inkább elterjedő ultrahanggal megtudják a születendő gyermek nemét, s elvétessék az

esetleges leányembriót. De egyesek szerint a leánymagzat abortuszát elrendelő nő sem sokkal különb, mint az a vidéken élő anya, aki leánygyermekét születését követően megöli. Egyesek szerint a különbség mindössze az, hogy szegényeknek egyszerűen nincs pénzük arra, hogy már az anyaméhben öljék meg őket.

Az ultrahangfelvételt készítő szerkezetek kevesebb, mint 2000 dollárba kerülnek, s már egy mikrobuszban is könnyedén szállíthatók bárhová. (Kínában mintegy 100 ezer darabot működtetnek, a kisvárosok klinikáin egyaránt használatosak.) Fizess 500 rúpiát és 50.000-et takarítasz meg! – mondja a népszerű reklámszöveg Indiában. Így a leendő leánygyermek apja az ultrahangvizsgálat 15 dolláros költségével megtakaríthatja az 1650 dolláros hozomány összegét – az abortusz által.

Indiában manapság az abortuszok száma gigantikus mértékűre nőtt, éves szinten 6 millióra tehető, melyből mindössze 600 ezer legális. Egy igen gyakran emlegetett példa szerint a bombayi klinikán végzett 8000 abortusz által megszüntetett terhességből 7999 leánygyermek lett volna.

A kormányhivatalok és az orvosok nem látnak semmi kivetnivalót a női magzatok elabortálásában, mert ez szerintük legalább segít kontrollálni a várható népességet. Csak azt nem veszik számításban, hogy hozzáállásukkal gyakorlatilag legitimizálják a leánygyermek megölését.

Dél-Korea lakosai számára nem jelentős probléma a szegénység, sem pedig a túlnépesedés, s a tudatlanság – mellyel Kínának és Indiának szembesülnie kell. Dél-Korea urbanizált és viszonylag gazdag, s az eddigi kontrollálatlan fiú/lány arány egyre jelentősebb eltérést mutat. A jelenlegi trendek szerint 2010-re 77 nő jut majd 100 férfira.

Egyre gyakrabban hallhatók olyan vélemények, melyek mindezért az ultrahang-tesztet és más méhen belüli, az embrió nemét megállapítani tudó eljárásokat vádolnak. S habár szigorú törvények tiltják a szelektív abortuszt, mégis évente legalább kétezer leány-magzatelhajtást végeznek illegálisan.

A közvélemény-kutatások azt mutatják, hogy a dél-koreaiak nem viseltetnek különösebb ellenérzessel a leánygyermek iránt, a legtöbb ember, anyagi biztonságban van, nincsenek ráutalva arra, hogy gyermekük idős korokra gondoskodjon róluk. Egyszerűen nem akarnak nagy családot. S annak oka, hogy mégis miért a fiúgyermeket akarják jobban, az országra jellemző patriarchális morálra vezethető vissza.

Konfucius szerint az ösökhöz három módon lehetünk illojálisak, melyből a legrosszabb az, ha nem visszük tovább a családfát, Konfucius szellemi hagyatéka még a tanultabb, gazdagabb ázsiai országokban élő nőkre is hat. Taiwanban, például jogilag nincs limitálva a családnagyság, de az abortusz szigorúan szabályozott. Ennek ellenére itt is széles rétegek által használt eljárás. A gyermek felnevelése és taníttatása ezen a kiemelkedően magas jövedelmű szigeten is rendkívül nagy terhet jelent, s ez önmagában is gyermekszám-visszafogó tényező. Itt az aktuális férfi/nő arány 100:91.

A nemek közötti arány az állami népszámlálási adatokban is jól láthatóan asszimmetrikus. Vannak olyan vidéki települések, ahol mindössze 67 leány jut 100 fiúra. A kormány mégsem látja a közelgő veszélyt, vagy csak nem képes tenni ellene. Egy előrejelzés szerint 2020-ra évente 1 millió házasulandó korú kínai férfi marad „pártában”, mert nem talál feleséget. Ekkorra lesz igazán érezhető a fent vázolt társadalmi méretű jelenség hatása, amikor is a mostanában született fiúgyermek ivarérett korba lépnek.

A feleséget kereső férfiak – akár országhatárokat is átlépő – tömeges vándorlása egy előre be nem látható mértékű társadalmi törést okozhat az érintett ázsiai országokban, amivel együtt

más kísérőjelenségek elburjánzása is várható, mint például a prostitúció, valamint a már említett feleségvásárlás, vagy leánykereskedelem

Hivatalos adatok szerint 19XX-ben 64.000 nőt szöktettek meg és erőszakkal kényszerítették a házasságkötésre.

Az elérhető hajadonok számának csökkenésével együtt jár a szabad kereskedelem felvirágzása, egyre nagyobb azon nők száma, akiket árucikként adnak–vesznek. Elsőként a gazdagok jutnak majd felséghez, s megvan a veszélye annak, hogy egy új „underclass” (osztályok alatti osztály) alakuljon ki, miután a legszegényebbek csak a legszegényebbekkel fognak tudni összeházasodni.

Nincs rövidtávú megoldás erre a problémára. Elsődleges cél volna, hogy megnöveljék a nők „értékét” azzal, hogy növelik iskolázottságukat és megadják a nekik is a munkalehetőséget.

Bangladesben erre sikeres példák vannak, ahol a Grameen Bank több ezer hitelkonstrukciót dolgozott ki kizárólag nők részére arra a célra, hogy saját üzleti vállalkozásba kezdjenek. A világbank is beindít nőknek szóló hitelprogramokat.

De a legtöbb szegény országnak legnagyobb álma az, hogy garantálják az idős emberek szociális biztonságát. Abban az esetben, ha az állam ezt garantálni tudná, az emberek nem lennének arra ösztönözve, hogy fiú utódok reményében bármilyen eszközt alkalmazzanak – írja Tony Clifton.

Bohn Katalin